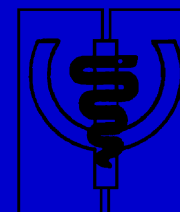
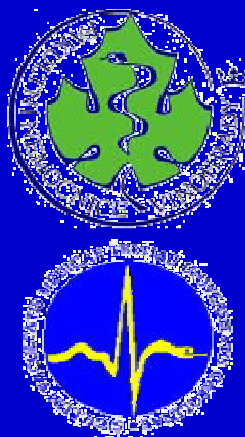

***Dotazníky
k hodnocení soběstačnosti
pacientů s Alzheimerovou nemocí***

MUDr. Aleš BARTOŠ, PhD.

AD Centrum

PCP & Neurologická klinika FNKV, 3. LF UK

Praha

Osnova

- 1) aktivity denního života (zkratka ADL)
- 2) dotazníky k hodnocení ADL obecně
- 3) vlastní zkušenosti se dotazníky ADL
- 4) nová škála ADL

Definice demence podle DSM-IV

Demence je

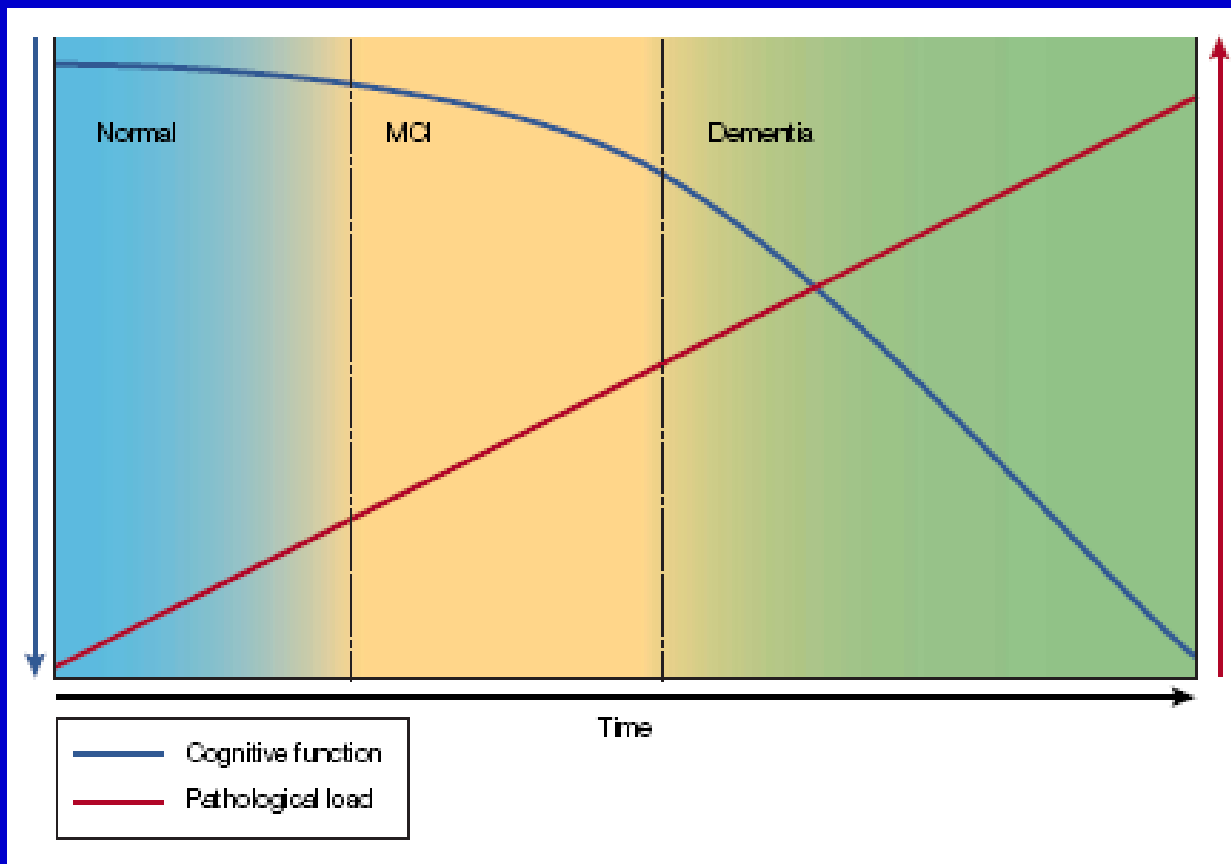
porucha dvou nebo více **kognitivních funkcí**

⇒ narušující běžné sociální a pracovní činnosti (= **aktivity denního života ADL**)

I. Proč se zajímat o ADL?

a) diagnóza DEMENCE podle DSM-IV

b) Mírná kognitivní porucha x Demence

II. Proč se zajímat o ADL? - pokračování

- c) příspěvek na péči o nesoběstačnou osobu (Sb.z. č. 108/2006 – 4 stupně závislosti = 2-11 tis. Kč/měsíčně)
- d) efekt léčby
- (e) bonus pro zaměstnavatele (kód 29111)
 - bodové hodnocení za vyš. pac. s kogn. poruchou

Obsah ADL

1) Základní ADL

prakticky společné všem primátům (péče o zevnějšek, jezení, chůze...)

2) Instrumentální ADL

komplexnější (nakupování, příprava jídla, jízda dopravními prostředky, používání pomůcek...)

Zhodnocení každodenních činností

1) rozhovorem s pečovatelem

2) strukturované dotazníky (kvantifikace,
výzkum)

v ČR nejsou, nepoužívají se, nejsou kvalitně přeložené,
nevhodné pro Alzheimerovu nemoc

Kritéria výběru

Vlastnosti dobrého dotazníku ADL:

- *Šetří čas lékaře* → vyplnitelný doprovodem pacienta v čekárně
- *Šetří čas doprovodu* → krátký
- *Má otázky citlivé na Alzheimerovu nemoc*
→ co nejvyšší výpovědní hodnota
- *Je přístupný* → je zdarma

Vlastní zkušenosti

asi ze 30 dotazníků výběr 3:

- 1) Dotazník funkčního stavu (FAQ-CZ)
- 2) Dotazník soběstačnosti (DAD-CZ)
- 3) Bristolská škála aktivit denního života
(BADLS-CZ)

+

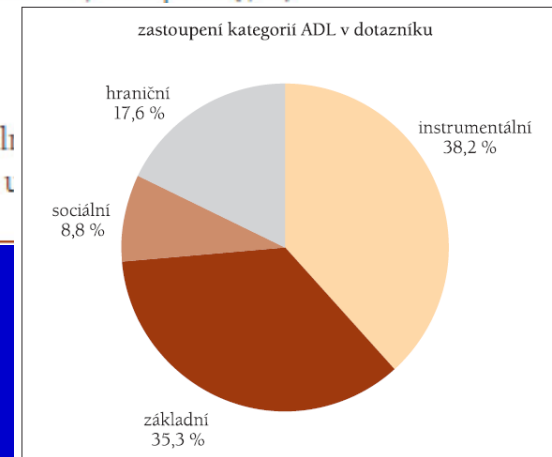
- 4) vlastní dotazník AD34

AD34

TAB. 1. DOTAZNÍK OBSAHUJÍCÍ 34 AKTIVIT DENNÍHO ŽIVOTA KE ZHODNOCENÍ PEČOVATELI, KTERÝ JE MĚL HODNOTIT JAKO ZACHOVALÉ, NEJVÍCE POSTIŽENÉ A NEJVÍCE OBTĚŽUJÍCÍ.

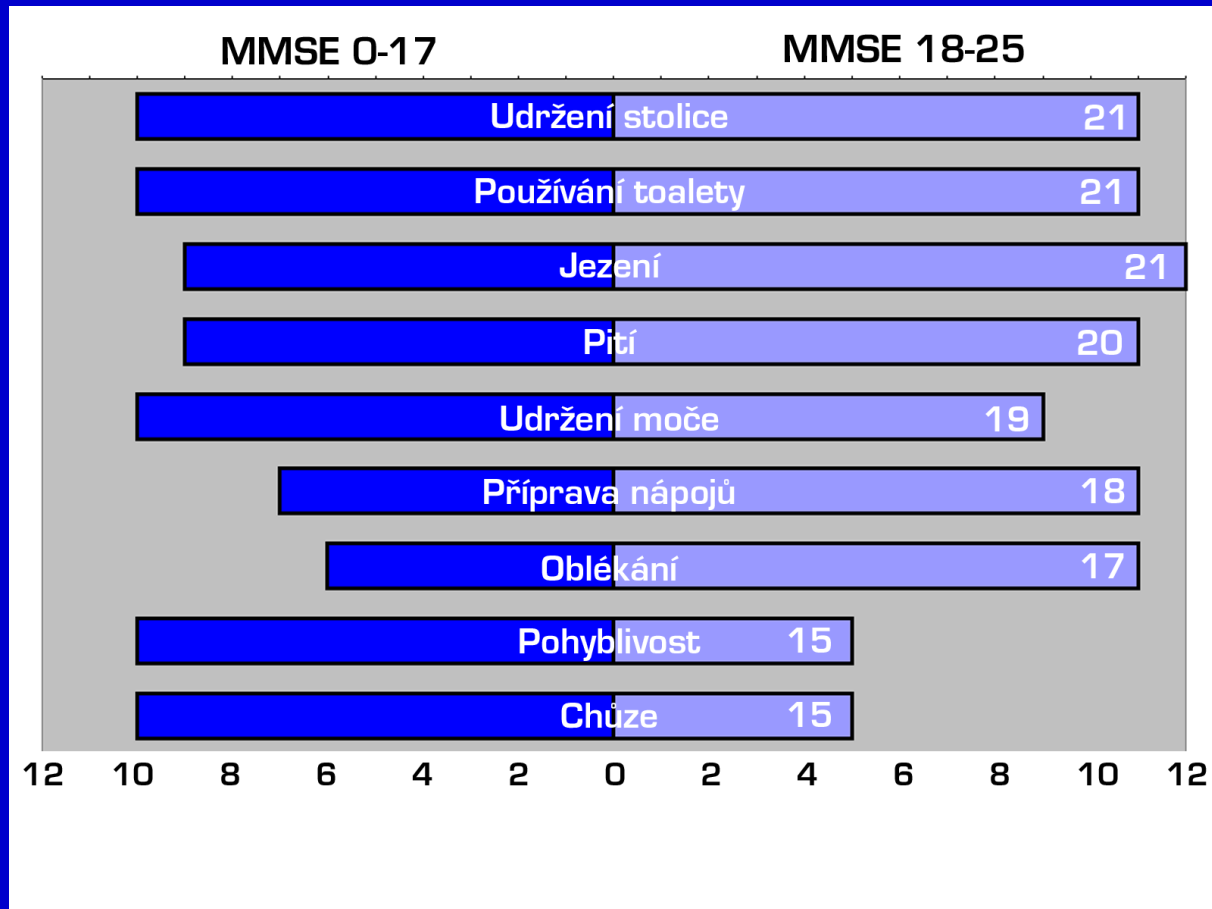
1. příprava jídla (i)	12. udržení moče (b)	24. věnování se koníčkům, hrám (i/k)
2. jedení (b)	13. udržení stolice (b)	25. jízda dopravním prostředkem (i)
3. příprava nápojů (i)	14. pohyblivost (b)	26. samostatné vycházky (i)
4. pití (b)	15. chůze (b)	27. užívání léků (i)
5. oblékání (b)	16. orientace v čase (i/k)	28. péče o domácí mazlíčky (pes, rybičky, ...) (i)
6. osobní hygiena (b)	17. orientace v prostoru (i/k)	29. spánek ve správnou dobu (i/k)
7. péče o zuby/protézu (b)	18. komunikace (i/k)	30. rozhodování se, kterou činnost dělat (i/k)
8. používání osobních potřeb (brýle, protézy, ...) (i)	19. telefonování (i)	31. navštěvování známých (s)
9. koupání/sprchování (b)	20. vykonávání domácích prací (i)	32. starost o druhé (s)
10. péče o vlastní zevnějšek (b)	21. kutilství (i)	33. skupinové aktivity (kostel, kluby) (s)
11. používání toalety (b)	22. nakupování (i)	34. čtení knih, časopisů (i/k)
	23. starání se o finance (i)	

Za každou položkou je v závorce označena příslušnost ke kategorii ADL: i - instrumentální kognitivních funkcí, s - sociální. Toto rozdělení v dotazníku předkládaném pečovateli u

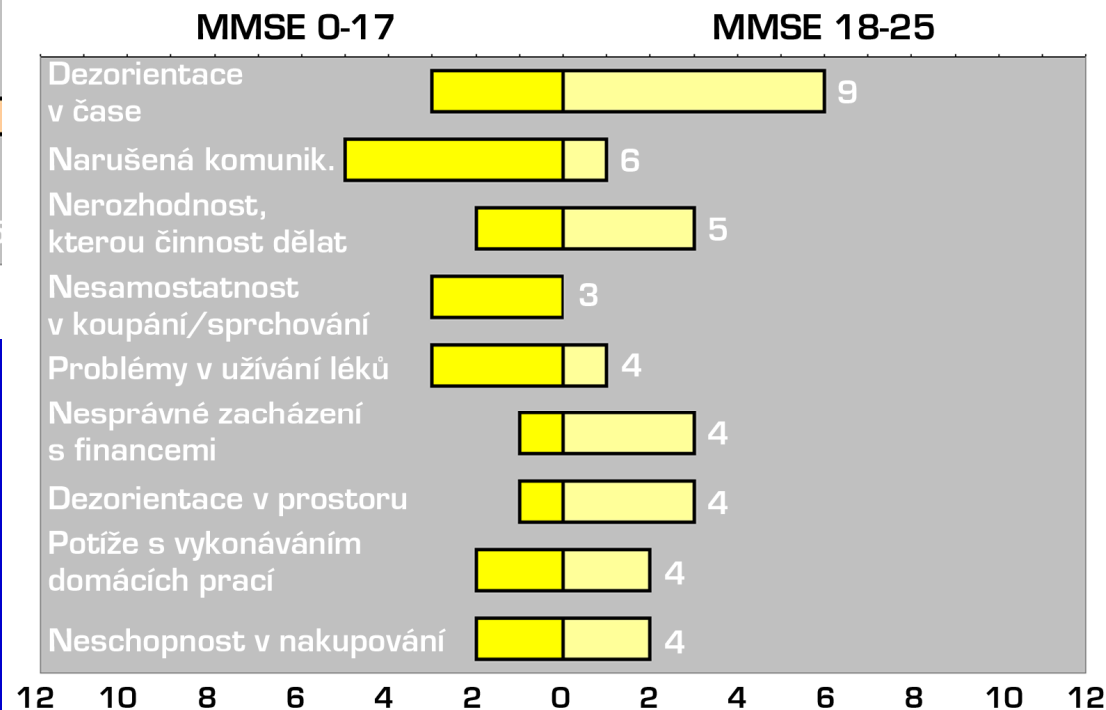
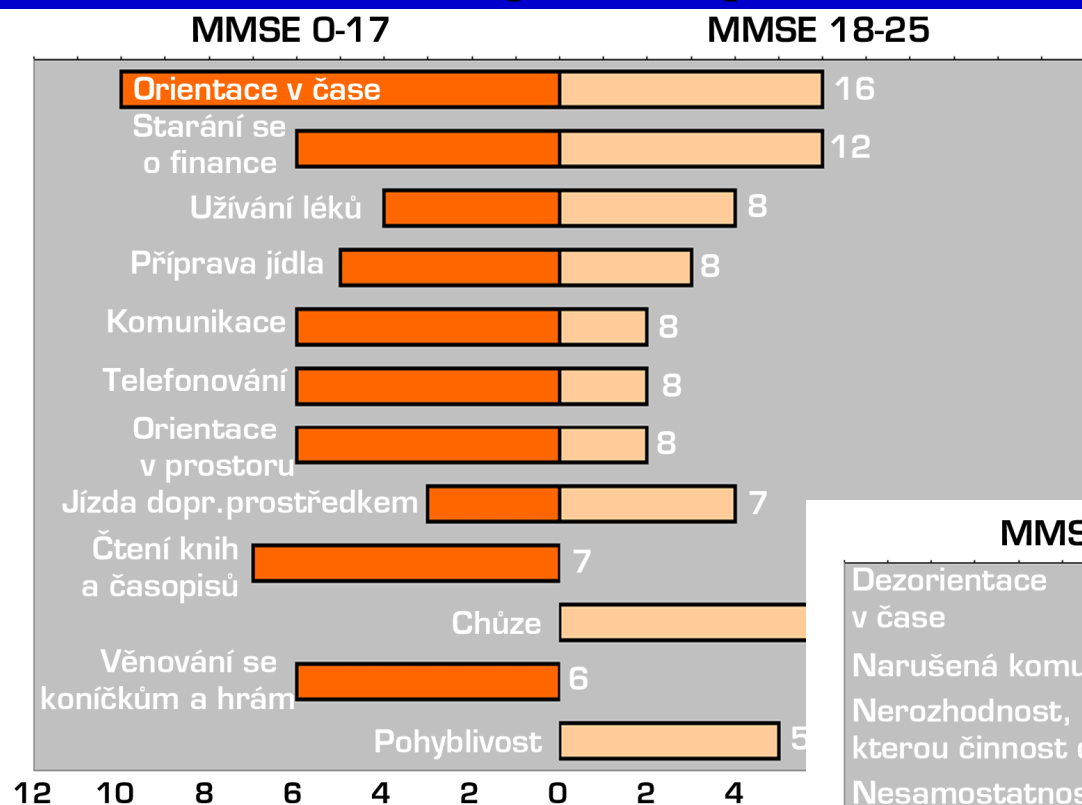

Obr. 1. Poměrné zastoupení jednotlivých kategorií aktivit denního života v dotazníku.

AD34 – nejvíce zachované u AN

AD34 – nejvíce postižené/obtěžující u AN

Martínek, Bartoš, Čes Ger Rev, 2008, 1

Aktivity každodenního života (FAQ-CZ)

DOTAZNÍK FUNKČNÍHO STAVU (FAQ-CZ)

Jméno a příjmení posuzovaného: Ročník: Datum vyplnění:

Jméno vyplňujícího a vztah k posuzovanému:

Tento dotazník může vyplňovat pouze osoba, která důvěrně zná, jak si posuzovaný vede v běžném životě.

V každém řádku zakroužkujte míru schopností posuzované osoby:	Vykonává správně	Provádí sám s potížemi	Potřebuje pomoc	Je zcela závislý	Nikdy nevykonával, ale byl by nyní schopen	Nikdy nevykonával a měl by nyní potíže
1. Psát složenky nebo platit účty, ukládat si finanční doklady	0	1	2	3	0	1
2. Vyplňovat úřední dokumenty nebo formuláře	0	1	2	3	0	1
3. Nakupovat běžné domácí potřeby, oblečení nebo potraviny	0	1	2	3	0	1
4. Hrát složitější společenské hry, věnovat se aktivně koníčkům	0	1	2	3	0	1
5. Připravit si kávu nebo čaj, vypnout sporák	0	1	2	3	0	1
6. Připravit si jídlo	0	1	2	3	0	1
7. Sledovat současné události	0	1	2	3	0	1
8. Porozumět a diskutovat o televizním pořadu, knize nebo časopisu	0	1	2	3	0	1
9. Památovat si termíny schůzek, rodinných událostí, svátků, léky a jejich užívání	0	1	2	3	0	1
10. Cestovat mimo nejbližší okolí, řídit auto nebo použít autobus	0	1	2	3	0	1
Celková soběstačnost Sečteme body ve všech kategoriích. Výsledek lze přepočítat na procenta zachování aktivit denního života podle vzorce $((30 - \text{body})/30) \cdot 100$	body %	←	součet	součet	součet	součet

Překlad do češtiny: MUDr. Aleš Bartoš, Ph.D., Pavel Martinek. Zdroj české verze: Bartoš A, Martinek P, Bezdička O, Bužek A, Řípková D. Dotazník funkčního stavu FAQ-CZ – česká verze pro zhodnocení každodenních aktivit pacientů s Alzheimerovou nemocí. Psychiatr. pro Praxi 2008; 1(9): 31–34 nebo www.pcp.ll3.cuni.cz
 Původní zdroj: Pfeffer RI et al. Measurement of functional activities in older adults in the community. J Gerontol 37, 1982: 323–329. Copyright © The Gerontological Society of America. Překlad byl pořízen se svolením majitele práv. The Gerontological Society of America neručí za nepřesnosti, které se mohly objevit v překladu.
 Autoři i vydavatel souhlasí s pořízením kopií.

FAQ - CZ

- 10 položek, graduované hodnocení každé

činnos

odliš

- krátký

- užívat

- přísný

- diskre

Bartoš, Martíne

Tabulka 1. Posouzení jednotlivých položek dotazníku FAQ-CZ u 30 pacientů s Alzheimerovou nemocí. Dvě nejméně postižené položky (3 a 5) jsou vyznačeny světlou barvou a kurzívou, nejvíce postižené položky (především 2 a 9) jsou vyznačeny tmavší barvou a tučně.

Položka	Počet pacientů s jakýmko- li stupněm postižení dané položky (1, 2 či 3 body)	Součet bodů pro danou položku od všech pacientů
1. Psát složenky nebo platit účty, ukládat si finanční doklady	28	72
2. Vyplňovat různé úřední dokumenty nebo formuláře	29	77
3. <i>Nakupovat běžné domácí potřeby, oblečení nebo potraviny</i>	21	53
4. Hrát složitější společenské hry, věnovat se aktivně koníčkům	26	57
5. <i>Připravit si kávu nebo čaj, vypnout sporák</i>	19	42
6. Připravit si jídlo	25	66
7. Sledovat současné události	23	45
8. Porozumět a diskutovat o televizním pořadu, knize nebo časopisu	28	58
9. Pamatovat si termíny schůzek, rodinných událostí, svátků, léky a jejich užívání	28	81
10. Cestovat mimo nejbližší okolí, řídit auto nebo použít autobus	26	63

Functional Activities Questionnaire (FAQ)

- 10 položek
- Graduované hodnocení každé položky

V každém řádku označte míru schopnosti posuzované osoby:	Vykonává	Provádí sám	Potřebuje	Je zcela	Někdy nevykonával, ale byl by	Někdy nevykonával a měl by nyní potíže
1. Psát složenky nebo platit účty, uk						1
2. Vyplňovat různé úřední dokumen						1
3. Nakupovat běžné domácí potřeby, oblečení nebo potraviny	0	1	2	3	0	1
4. Hrát společenské hry, věnovat se koníčkům	0	1	2	3	0	1

Prům. délka vyplňování: 4 min.

Umístění dle pečovatelů: 2.

Disability Assessment for Dementia (DAD)

- 40 položek
- Dichotomické hodnocení (ANO/NE)
- Možnost „nelze určit“
- Rozlišení Iniciace, plánování a organizace, správného provedení

Pacient bez pomoci nebo připomenutí alespoň jednou za poslední 2 týdny: Hodnoťte ANO = 1, NE = 0, NELZE URČIT = X	Iniciace	Plánování a organizace	Vykonání a efektivita
HYGIENA			
Pokusí se umýt n			
Pokusí se vyčistit			
Rozhodne se upr			
Připraví si vodu, ruce a mydlo na mytí, lesopán nebo sprchování			
Spolehlivě si umyje a osuší všechny části svého těla			
Vyčistí si zuby nebo správně pečuje o svou zubní protézu			
Upraví si vlasy (umytí a učešání)			

Prům. délka vyplňování: 7 min.

Umístění dle pečovatelů: 3.

Bristol Activities of Daily Living Scale (BADLS)

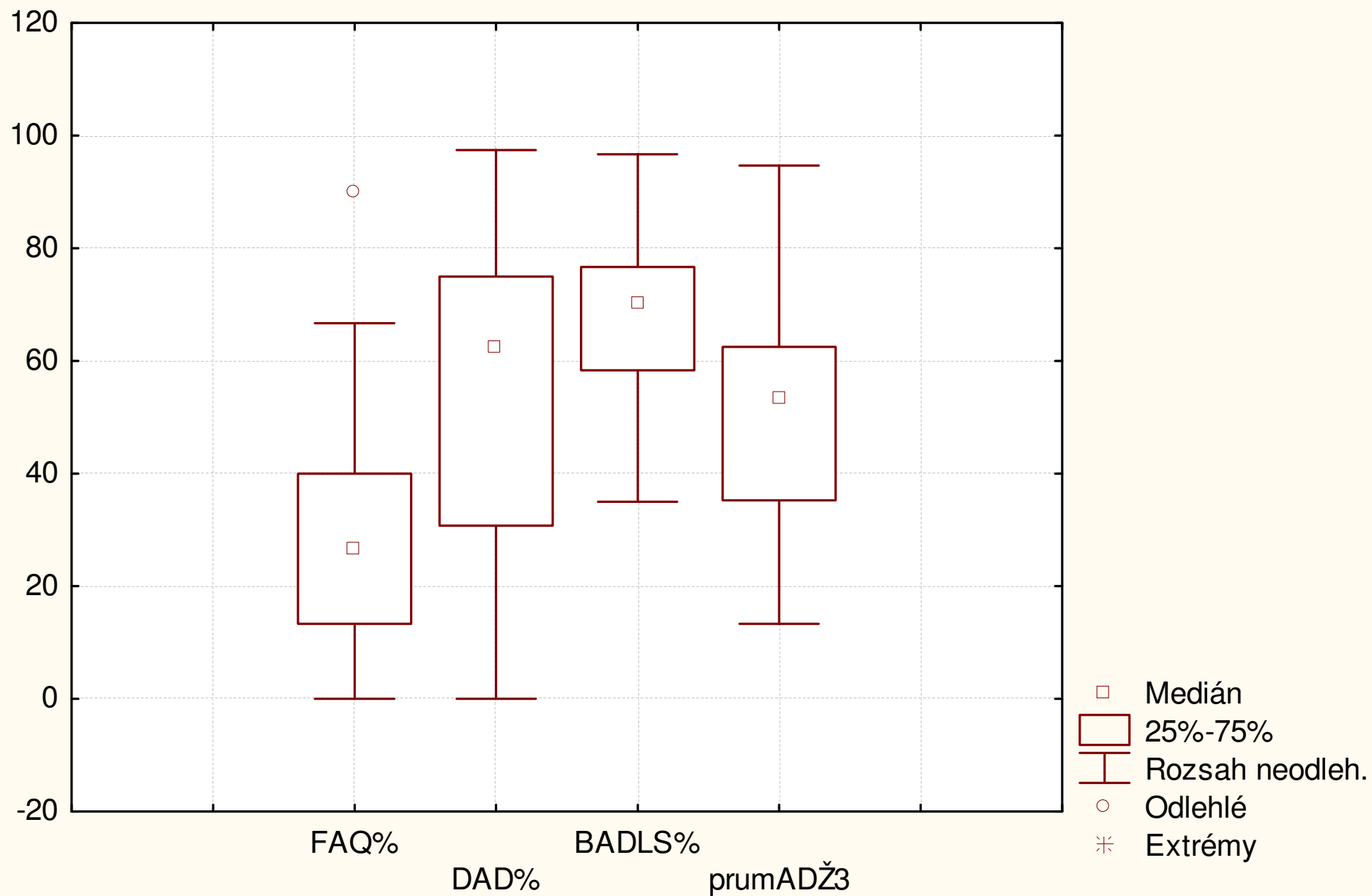
- 20 položek
- Graduované hodnocení každé položky – konkrétní odpovědi
- Možnost „nelze určit“

19.	0	Účastní se aktivit prakticky stejně jako dříve
KONÍČKY	1	Účastní se, ale potřebuje pokyny nebo dohled
A HRY	2	Chybí ochota se zúčastnit, je patrná zpomalenost, je třeba přemlouvání
	3	Už nemůže nebo nechce se účastnit
20.		
DOPRAVA	1	Neřídí auto, ale používá hromadnou dopravu nebo kolo
	2	Nejezdí samostatně hromadnou dopravou
	3	Nepoužívá hromadnou dopravu ani s doprovodem
	0	Nelze určit, protože

Prům. délka vyplňování: 9 min.

Umístění dle pečovatelů: 1.

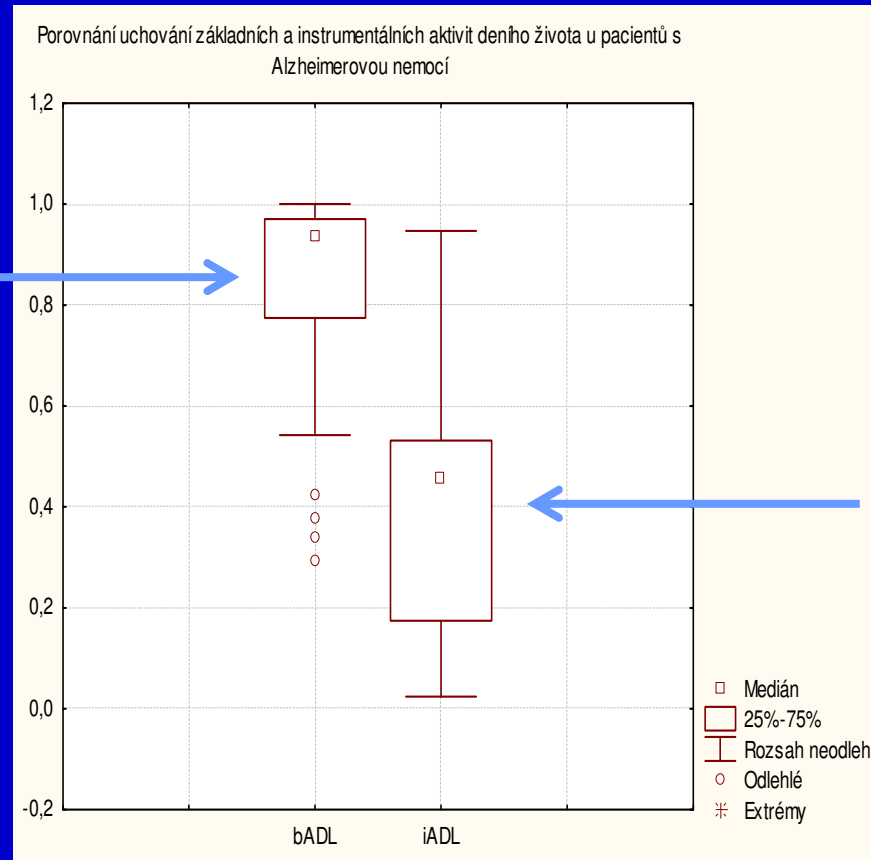
Procentuální uchování aktivit denního života u pacientů s Alzheimerovou nemocí pomocí tří dotazníků (FAQ, DAD, BADLS a zprůměrované ze všech 3 dotazníků prům ADŽ3)

Struktura funkčního postižení pacienta s Alzheimerovou nemocí

Základní aktivity:

- Chůze
- Jezení,
- Kontinence,
- Hygiena...

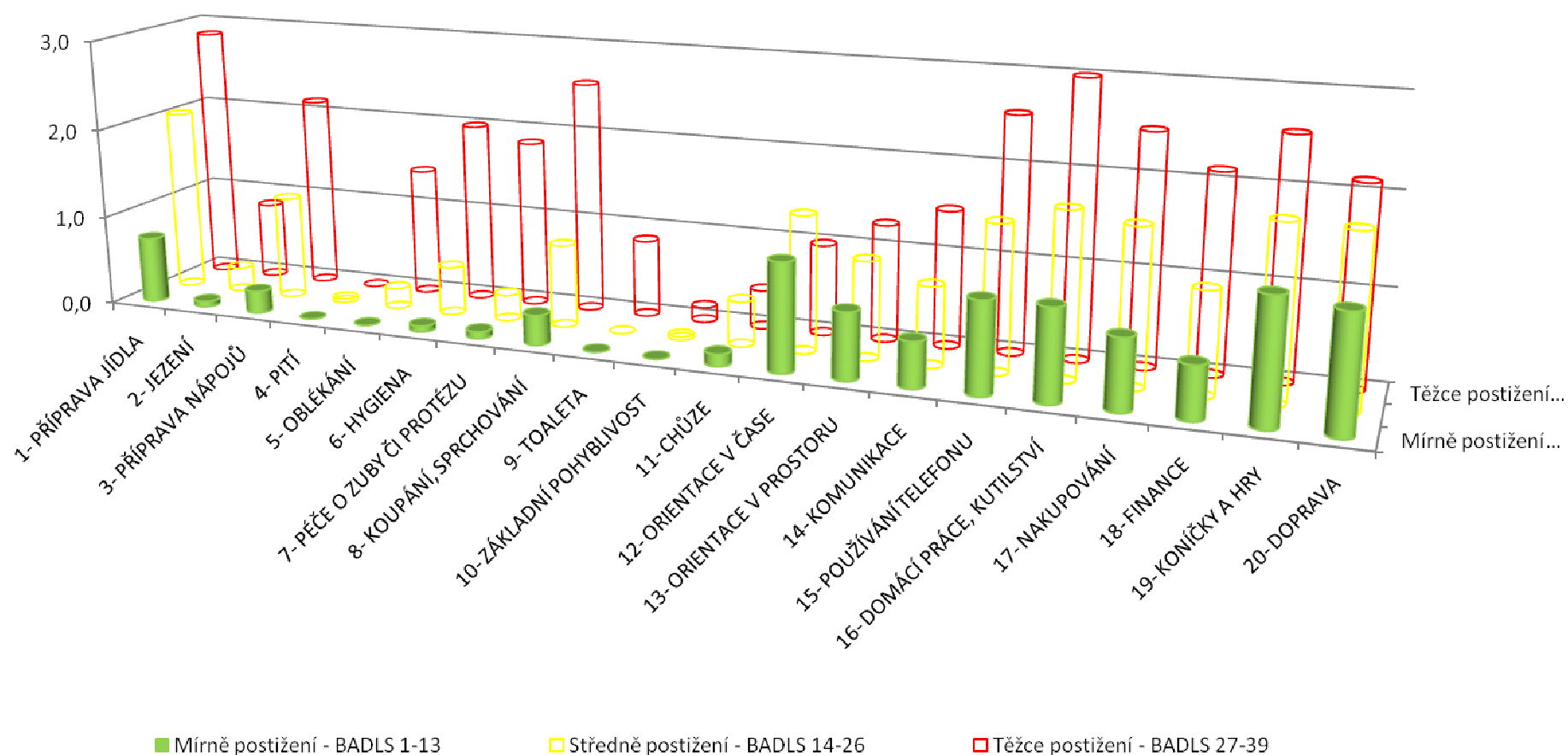

Instrumentální aktivity:

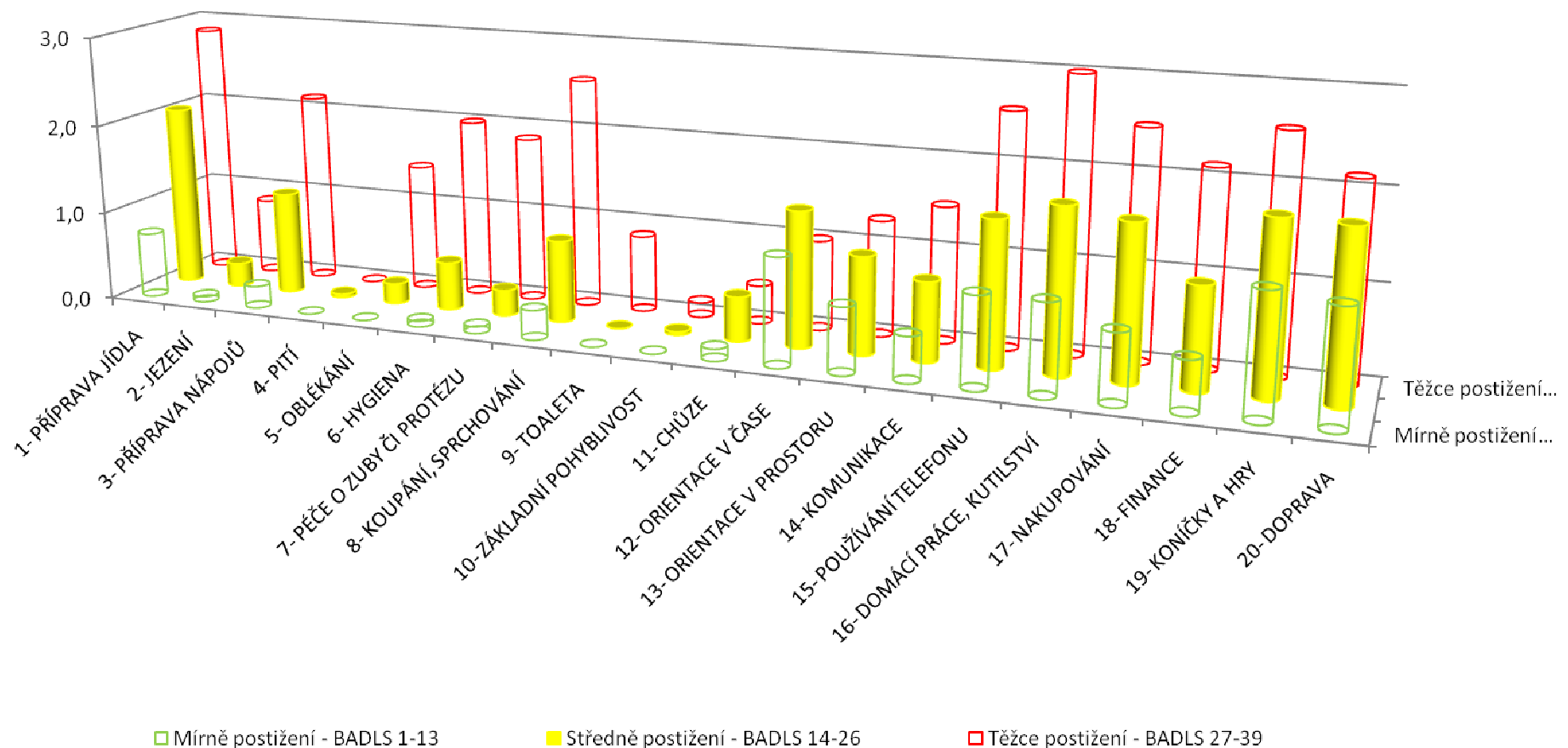
- Nakupování
- Příprava jídla
- Doprava
- Používání nástrojů...

Instrumentální aktivity jsou postiženy dříve a více než aktivity základní
Role lékařů v diagnostice demence (FAQ)

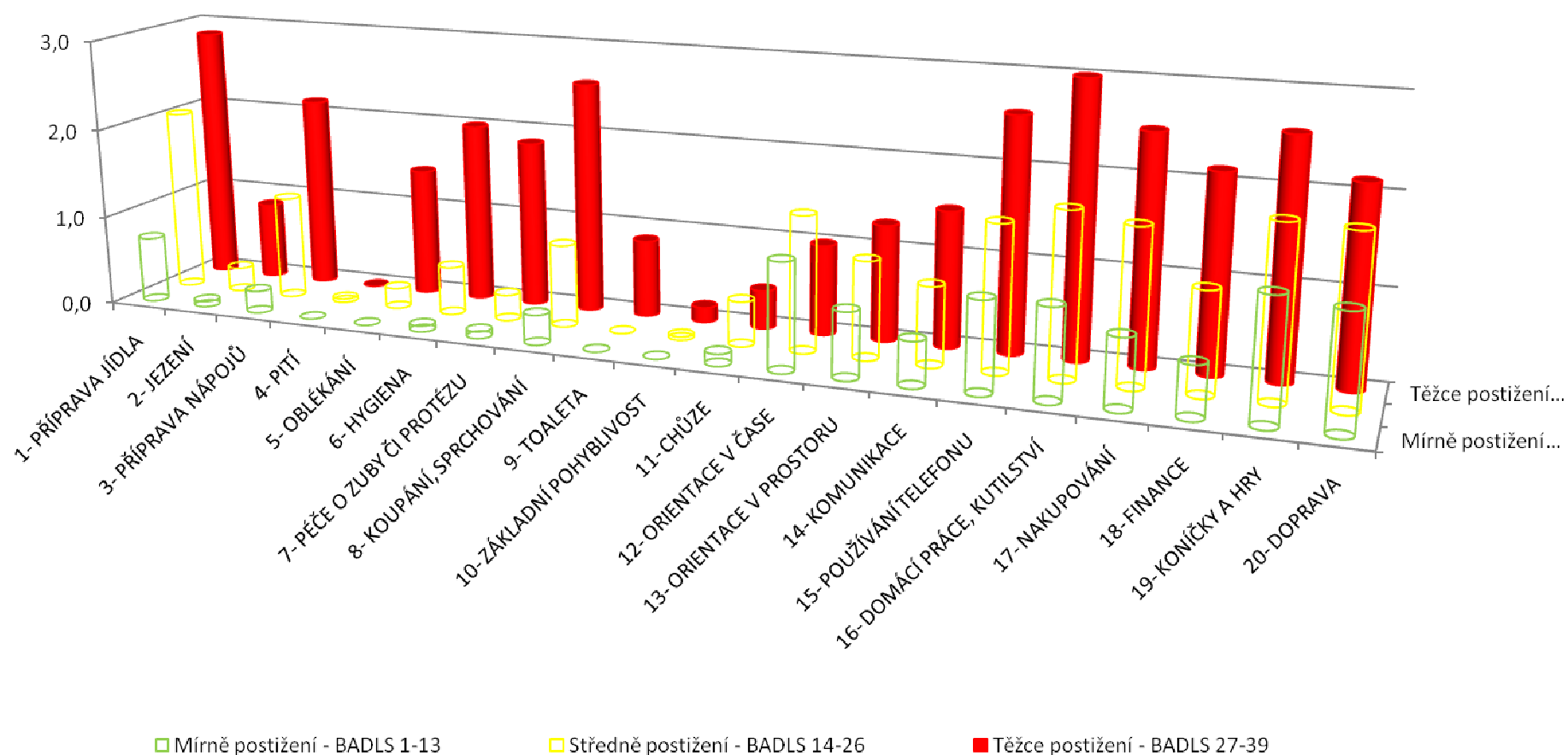
Mírně postižení pacienti s Alzheimerovou nemocí

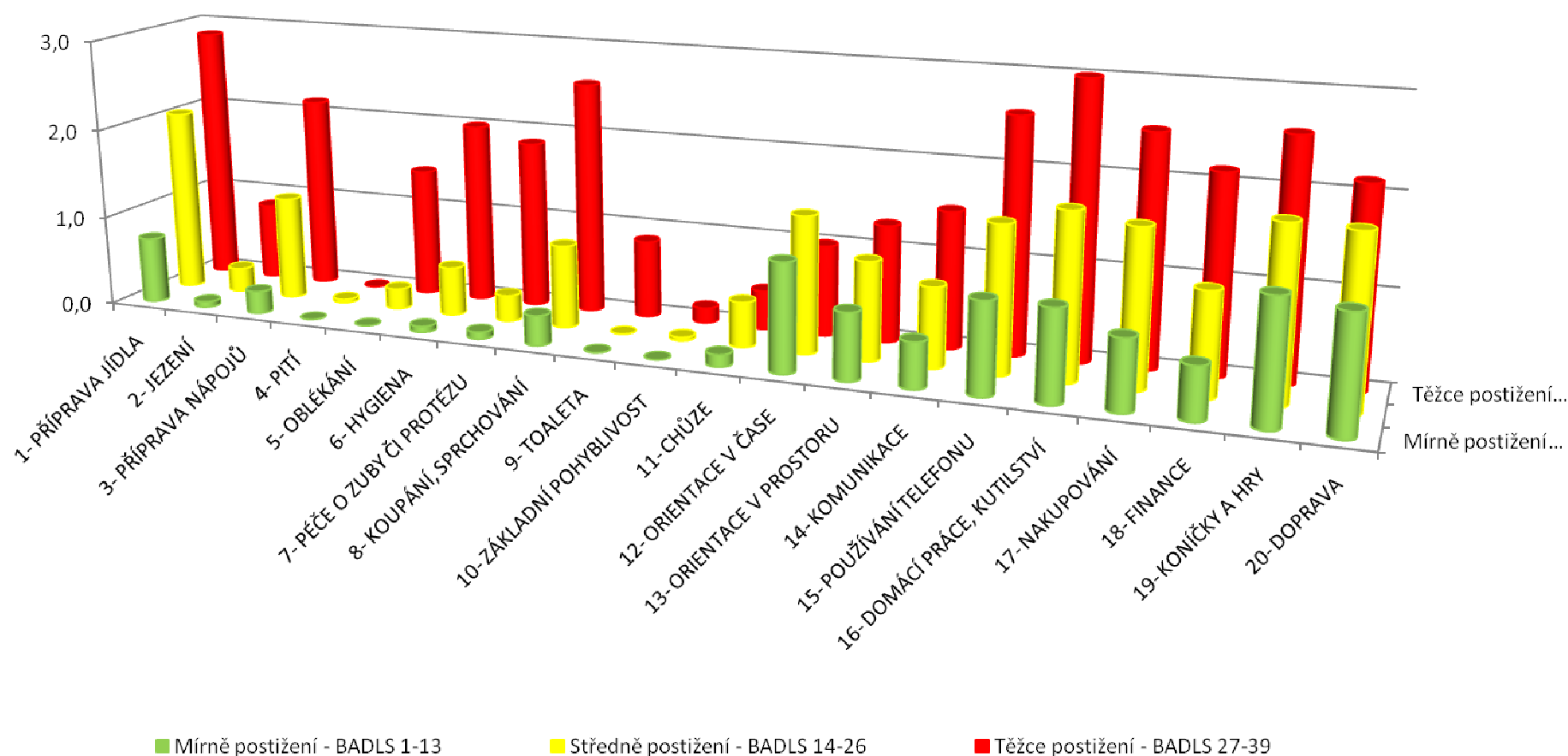
Středně postižení pacienti s Alzheimerovou nemocí

Těžce postižení pacienti s Alzheimerovou nemocí

Porovnání různých stadií soběstačnosti u Alzheimer. n.

Závěry – poselství domů

- 1) ADL – klasifikační **dělítko** mezi MKP a demencí
- 2) nejdříve a nejvíce postiženy **instrumentální** ADL
(a. cíleně pátrat u pac. s kognitivní funkcí, b. všimnou si příbuzní)
- 3) používat vhodné **dotazníky** (šetří čas a velký informační přínos)
- 4) **procentuální** vyjádření soběstačnosti

Nová škála ADL - „Co je úspěch“

- ve 4 letech: *nenačůrat si do kalhot*
- ve 12 letech: *mít přátele*
- v 18 letech: *mít řidičák*
- ve 20 letech: *mít sex*
- v 35 letech: *mít peníze*
- V 50 letech: *mít peníze*
- v 60 letech: *mít sex*
- v 70 letech: *mít řidičák*
- v 75 letech: *mít přátele*
- v 80 letech: *nenačůrat si do kalhot*

Poděkování

Pavel Martínek :

Miluška Raisová, Andrea Pekárková, Jolana Křivohlávková,
Abraham Buček, Martina Hasalíková, Daniela Řípová

www.pcp.lf3.cuni.cz/adcentrum